

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра педагогіки



«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи
та розвитку
Сергій КВАША
_____ 2023 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО»

на засіданні вченої ради
гуманітарно-педагогічного факультету
протокол № 7 від « 16 » лютого 2023 р.
Декан факультету _____ Інна САВИЦЬКА

на засіданні кафедри педагогіки
протокол № 8 від « 09 » 01 2023 р.
Завідувач кафедри _____ Руслан СОПІВНИК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА ТА УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ : 032 Історія та археологія

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА «Історія України»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: третій (освітньо-науковий) рівень

РОЗРОБНИК: доктори педагогічних наук, професори кафедри педагогіки
Ніколаєнко Станіслав Миколайович, Сопівник Руслан Васильович, Васюк Оксана
Вікторівна, Буцик Ігор Михайлович, доцент кафедри педагогіки Маценко Леся
Миколаївна.

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

ПЕДАГОГІКА ТА УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ (назва)

Освітня програма, спеціальність, освітній ступінь		
Освітній ступінь	доктор філософії	
Спеціальність	032 Історія та археологія	
Освітня програма	Історія України	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)	Не передбачено	
Форма контролю	Екзамен	
Показник навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	15	8
Практичні, семінарські заняття	30	8
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	75	104
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3	4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» є підготовка аспірантів як майбутніх науково-педагогічних працівників, наставників академічних груп до здійснення навчально-виховної і науково-методичної роботи, проведення різноманітних заходів, що сприяють соціальному розвитку молоді, яка навчається; отримання сучасних знань із правових засад створення та діяльності закладів вищої освіти України, а також формування відповідних умінь та навичок щодо застосування на практиці норм чинного законодавства в роботі на посадах у закладах освіти.

Завданнями освітнього компонента є:

- створення оптимальних умов функціонування дійсних відношень здобувачів вищої освіти, які забезпечують можливість формування духовно багатого, добропорядного, свідомого громадянина, фахівця вищої кваліфікації різних галузей народного господарства, науки, техніки, культури, освіти тощо, патріота України;
- озброєння аспірантів методологією педагогічної науки;
- формування системи знань основних педагогічних категорій і понять, закономірностей функціонування системи вищої освіти і її складників (освітній процес, управління, викладач, здобувач вищої освіти тощо);
- ознайомлення з інноваційними технологіями, формами організації, методами, засобами навчання, виховання, управління в системі вищої освіти;
- розвиток практичних умінь, навичок і здатностей творчого дослідницького підходу до організації педагогічної діяльності в умовах сучасного закладу вищої освіти.

Після опанування дисципліни аспірант повинен набути наступних компетенцій:

Інтегральна компетентність:

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері історії та археології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність до цілісного викладу основних проблем філософії науки на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення.

ЗК 4. Комплексність у використанні інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 8. Комплексність в організації творчої діяльності та процесу проведення наукових досліджень. Здатність організовувати творчу діяльність та процес проведення наукових досліджень.

ЗК 9. Здатність оцінювати та забезпечувати високу якість виконаних робіт.

ЗК 13. Комплексність у розробці та реалізації наукових проектів та програм. Здатність розробляти та реалізовувати наукові проекти і програми в історичній галузі.

ЗК 14. Комплексність у педагогічній діяльності щодо організації та здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

Фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК 8. Комплексність у публічному представленні та захисті результатів дисертаційного дослідження.

СК 9. Здатність брати участь у критичному діалозі. Здатність брати участь у наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою власну позицію.

СК 10. Здатність до прояву ініціативи щодо практичного впровадження результатів дисертаційного дослідження.

СК 14. Здатність репрезентувати результати наукових досліджень в ЗМІ, мистецтві, літературі.

СК 15. Здатність до професійного розвитку та самоорганізації, проєктування власної кар'єри та готовності до постійного підвищення професійної кваліфікації.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПН 04. Демонструвати результати власних наукових досліджень з історії та/або археології академічній спільноті.

ПН 06. Застосовувати сучасні методології, методи та інструменти педагогічної та наукової діяльності за фахом.

ПН 07. Продувати нові ідеї і розв'язувати комплексні проблеми у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності.

ПН 10. Застосовувати сучасні методи пошуку, збору та обробки інформації в науковій та науково-педагогічній діяльності.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма				заочна форма				вечірня форма			
	усьог о	у тому числі			усьог о	у тому числі			усьог о	у тому числі		
		Л	п	с. р.		Л	П	с.р.		л	п	с.р. .
Модуль 1. Педагогіка вищої школи												
Тема 1. Педагогіка вищої школи як галузь педагогіки. Студент закладу вищої освіти як об'єкт і суб'єкт навчання. Викладач закладу вищої освіти як організатор освітнього процесу ЗВО.	12	1	2	9	10			10	12	1	2	9
Тема 2. Теорії наукового пізнання. Нормативно-правова база освітньої галузі України. Зміст освіти і зміст навчання у сучасній вищій школі. Процес навчання, його структура. Закономірності, принципи та правила навчання.	12	2	4	6	14	2	2	10	12	2	4	6
Тема 3. Методи навчання. Інформаційно-комунікаційні технології в навчанні. Закономірності розвитку навчально-пізнавальної діяльності студентів та шляхи її активізації. Контроль і оцінювання успішності у навчанні.	12		4	8	10			10	12		4	8

Тема 4. Формування ціннісного світогляду особистості студента. Діяльність наставника академічної групи.	12	2	4	6	14	2	2	10	12	2	4	6
Тема 5. Студентський колектив. Лідер і лідерство в колективі.	12	2	2	8	10			10	12	2	2	8
<i>Модуль 2. Управління закладами вищої освіти</i>												
Тема 6. Світові та національні тенденції управління розвитком освіти. Правові засади реалізації управлінських функцій у закладі освіти.	12	2	4	6	10			10	12	2	4	6
Тема 7. Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче забезпечення розвитку вищої освіти України. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України.	12	2	2	8	12			12	12	2	2	8
Тема 8. Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти. Зарубіжний досвід функціонування та законодавчого забезпечення діяльності закладів освіти.	12	2	2	8	12			12	12	2	2	8
Тема 9. Організаційно-педагогічні основи управління та самоменеджменту в діяльності керівника закладу освіти. Прийняття управлінських рішень у закладі освіти.	12	2	4	6	14	2	2	10	12	2	4	6
Тема 10. Професійні вимоги до керівника закладу освіти. Етика керівника закладу освіти.	12		2	10	14	2	2	10	14		2	10
Усього годин	120	15	30	75	120	8	8	104	120	15	30	75

4. Теми семінарських занять

Не передбачено

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вища школа і <u>педагогіка</u> вищої школи України на сучасному етапі. Студент та викладач як суб'єкти педагогічної взаємодії.	2
2.	Теорії наукового пізнання, їх характеристика. Сучасні підходи до формування змісту <u>навчання</u> у вищій школі. Процес навчання, його структура. Закономірності, принципи та правила навчання.	4
3.	Форми та <u>методи навчання</u> . Закономірності розвитку навчально-пізнавальної діяльності студентів та шляхи її активізації. Контроль і оцінка знань, умінь і навичок студентів.	4
4.	Формування ціннісного світогляду особистості студента. Діяльність наставника академічної групи.	4
5.	Студентський колектив. Лідер і лідерство в колективі.	2
6.	Світові та національні тенденції управління розвитком освіти. Правові засади реалізації управлінських функцій у закладі освіти.	4
7.	Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче забезпечення розвитку вищої освіти України. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України.	2
8.	Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти. Зарубіжний досвід функціонування та законодавчого забезпечення діяльності навчальних закладів.	2
9.	Організаційно-педагогічні основи управління та самоменеджменту в діяльності керівника закладу освіти. Прийняття управлінських рішень у закладі освіти.	4
10.	Професійні вимоги до керівника закладу освіти. Етика керівника закладу освіти.	2
Разом		30

6. Теми лабораторних занять

Не передбачено

7. Теми самостійної роботи

№ п/п	Назва теми та зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Тема 1. Педагогіка вищої школи як галузь педагогіки. Студент закладу вищої освіти як об'єкт і суб'єкт навчання. Викладач закладу вищої освіти як організатор освітнього процесу ЗВО	10
2.	Тема 2. Теорії наукового пізнання. Нормативно-правова база освітньої галузі України. Зміст освіти і зміст навчання у сучасній вищій школі.	10

	Процес навчання, його структура. Закономірності, принципи та правила навчання.	
3.	Тема 3. Методи навчання. Закономірності розвитку навчально-пізнавальної діяльності студентів та шляхи її активізації. Контроль і оцінювання успішності у навчанні.	10
4.	Тема 4. Формування ціннісного світогляду особистості студента. Діяльність наставника академічної групи.	10
5.	Тема 5. Студентський колектив. Лідер і лідерство в колективі.	10
6.	Тема 6. Світові та національні тенденції управління розвитком освіти. Правові засади реалізації управлінських функцій у закладі освіти.	5
7.	Тема 7. Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче забезпечення розвитку вищої освіти України. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України.	5
8.	Тема 8. Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти. Зарубіжний досвід функціонування та законодавчого забезпечення діяльності закладів освіти.	5
9.	Тема 9. Організаційно-педагогічні основи управління та самоменеджменту в діяльності керівника закладу освіти. Прийняття управлінських рішень у закладі освіти.	5
10.	Тема 10. Професійні вимоги до керівника закладу освіти. Етика керівника закладу освіти.	5
Разом		75

8. Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОНС «Доктор філософії»	Кафедра педагогіки	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти»	Затверджую Зав. кафедри _____ (підпис) Сопівник Р.В. _____ 2023 р.
Усі спеціальності	2023-2024 навч. рік		
Екзаменаційні запитання			
1. Педагогіка як наука, система педагогічних наук.			
2. Значення економіки знань у контексті глобалізаційних процесів.			

Тестові завдання різних типів

1. Вкажіть, який рівень якості мають наведені типи держав:

А. Держава, яка базується на примусі	1. Висока якість
Б. Держава, яка базується на економічних стимулах	2. Низька якість
В. Держава, яка базується на нових знаннях	3. Середня якість

2. Із наведеного переліку оберіть твердження, які можна віднести до глобальних викликів світу:

а) швидке наростання екологічної кризи;	г) поширення транскордонної злочинності;
б) динамізм процесів у кількісному і якісному планах;	д) складність у розумінні та ідентифікації;
в) дефіцит традиційних природних ресурсів	е) глобальна культурна криза.

3. Із наведеного переліку оберіть ступені вищої освіти:

а) молодший спеціаліст	д) магістр
б) молодший бакалавр	е) кандидат наук
в) кваліфікований робітник	ж) доктор філософії
г) бакалавр	з) доктор наук

4. Які методи належать до групи наочних методів навчання?

а) графічні роботи, демонстрування, самостійне спостереження;
б) демонстрування, самостійне спостереження, ілюстрування;
в) графічні роботи, вправи, лабораторні роботи;
г) лабораторні роботи, вправи, демонстрування.

5. З наведеного списку послідовно відберіть принципи, методи, форми організації навчання.

А. Принципи дидактики.	1. Дискусія.
Б. Методи навчання.	2. Науковість навчання.
В. Форми організації навчання.	3. Семінар.
	4. Екскурсія.
	5. Бесіда.
	6. Олімпіада.
	7. Врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів.
	8. Самостійне спостереження.
	9. Конкурс.
	10. Пояснення.

6. З наведеного переліку виберіть метод виміру й оцінювання знань, умінь та навичок студента за допомогою спеціально підготовлених стандартизованих завдань:

а) усне опитування;
б) практична перевірка;
в) тестовий контроль;
г) письмова робота;
д) графічна перевірка;
е) спостереження за навчальною діяльністю студентів.

7. Розташуйте етапи засвоєння знань відповідно до логіки навчального процесу:

а) Сприймання навчальної інформації
б) Узагальнення та запам'ятовування навчального матеріалу
в) Закріплення і удосконалення знань
г) Осмислення і усвідомлення навчального матеріалу
д) Застосування знань на практиці

8. Семінарське заняття – це:

а) форма організації навчальної роботи студентів, яка застосовується лише на старших курсах і де основним методом навчання є самостійна робота з книгою;
б) форма організації самостійної навчальної роботи, яка використовується у вищій школі і де основним видом роботи є заслуховування й обговорення доповідей студентів;
в) форма організації навчання, основним завданням якої є збагачення і поглиблення знань студентів з окремих курсів;

г) форма організації навчання, що застосовується у ЗВО, з метою активізації пізнавальної діяльності студентів.

9. З наведеного списку послідовно відберіть принципи, методи, форми виховання:

А. Принципи виховання	1. Дискусія	7. Прихованість виховних впливів
Б. Методи виховання	2. Поєднання пед. керівництва з розвитком ініціативи	8. Приклад
В. Форми виховання	3. Туристичний похід	9. Привчання
	4. Екскурсія	10. Зустрічі з представниками різних професій
	5. Опора на позитивне в учня, студент	11. Читацька конференція
	6. Заохочення	12. Доручення

10. Метод навчання, що визначається як багаторазове повторення певних дій та операцій (розумових чи практичних) – це ...

а) інструктаж;	б) вправа;
в) лабораторний метод;	г) виробничо-практичний метод;
д) демонстрування;	е) пояснення.

9. Методи навчання

Основними організаційними формами дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» є: лекції, практичні, самостійна робота, виконання індивідуальних завдань та контрольні заходи (поточний контроль, підсумковий у формі тестів).

Для засвоєння знань і формування вмінь, що передбачаються внаслідок вивчення освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» можуть бути використані такі форми індивідуальних завдань: підготовка рефератів, есе, міні-проектів, доповідей, мультимедійних презентацій.

Екзамен є формою підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння аспірантом теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних та під час самостійної роботи) з освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти».

10. Форми контролю

1. Поточний контроль для аспірантів *денної, заочної та вечірньої форм навчання* з дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» проводяться у формах:

- 1) усне опитування;
- 2) виконання поточних контрольних робіт;
- 3) захист індивідуального завдання;
- 4) бліц-опитування.

2. Контроль засвоєння матеріалу здійснюється за допомогою тестового контролю.

3. Підсумковий семестровий контроль у формі:

— письмового екзамену – для здобувачів *денної, вечірньої та заочної форми навчання (перший семестр)*.

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти, відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в Національному університеті біоресурсів і природокористування України», яке затвердила вчена рада НУБіП України (протокол №11 від 24.05.2017 р.), із змінами (протокол №10 від 29 травня 2020 р.).

Рейтинг студента, Бали	Оцінка національна за результати складання	
	Екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

11. Навчально-методичне забезпечення

Під час вивчення дисципліни використовуються такі нормативні документи: Бюджетний кодекс України, Кодекс законів про працю України, Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національна доктрина розвитку освіти XXI ст., Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття); Стратегія розвитку освіти в Україні на 2021–2031 роки, інші документи; навчальний план, ОНП. Широко застосовуються посібники, словники, довідники, методична, наукова література; мультимедійні презентації; тести для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи здобувачів.

12. Рекомендовані джерела інформації

1. Бюджетний кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
6. Стратегія розвитку освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
7. Стратегія національно-патріотичного виховання на 2020–2025 рр. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>
8. Програма розвитку НУБіП України «Голосіївська ініціатива – 2025». URL : <https://nubip.edu.ua/node/3980>
9. Андрущенко В., Свириденко Д. Академічна мобільність в українському просторі вищої освіти: реалії, виклики та перспективи розвитку. *Вища освіта України*, 2016. № 2. С. 5–11.
10. Андрущенко В., Силадій І. Поняття педагогічного дискурсу в сучасних наукових дослідженнях. *Вища освіта України*. 2018. № 1. С. 5–10.
11. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: підруч. Київ–Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2016. 412 с.
12. Васюк О., Виговська С. Соціометричне дослідження міжособистісних взаємин студентів академічної групи. *Молодь і ринок*. 2016. № 5 (136). С. 118–122.
13. Васюк О., Виговська С., Гончарук О. Словник-довідник до вивчення педагогічних дисциплін : навч. посіб. Київ : Компрінт, 2023. 607 с.
14. Виховання особистості в контексті професійної підготовки студентів аграрних вищих навчальних закладів: колективна монографія / кол. авт.; за заг. ред. проф. С. М. Ніколаєнка. К. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2015. 400с.
15. Вірна Ж. П., Лазорко О. В., Пустовойт М. В. Особистісна безпека в структурі соціальної зрілості студентської молоді: теоретико-емпірична експлікація. *Психологічний часопис*. 2019. Т. 5. № 10. С. 115–130.
16. Гриньова М. В., Кононец Н. В. Дяченко-Богун М. М. Рибалко Л. М. Ресурсно-орієнтоване навчання студентів в умовах здоров'язбережувального освітнього середовища. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 72, № 4. С. 182–193.
17. Дебич М. А. Теоретичні засади інтернаціоналізації вищої освіти: міжнародний досвід: монографія. Ніжин: ПП Лисенко, 2019. 408 с.
18. Деркач Т. М., Деркач О. Д. Лекція-візуалізація як форма активізації пізнавальної діяльності студентів коледжу. *Освіта. Технікуми, коледжі*. 2016. № 3, 4 (41). С. 59–63.
19. Джадан О. І. Використання тестів як форма контролю знань студентів при вивченні гуманітарних дисциплін. *Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 22 березня 2018 р.* Полтава, 2018. С. 72–75.
20. Димань Т. М., Боньковський О. А., Вовкогон А. Г. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: навч.-метод. посіб. БНАУ, 2017. Одеса: НУ «ОМА», 2017. 106 с.

21. Єрмаченко В. Є., Дериховська В. І Особливості трансформації світової системи вищої освіти у ХХІ столітті. *Економіка та суспільство*. 2017. № 10. С. 516–522.
22. Калашнікова Л. М., Жерновникова О. А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях: навч. посіб. Харків, 2016. 260 с.
23. Козлакова Г. О., Орос І. І., Силадій І. М. Педагогіка вищої школи: методичні рекомендації до вивчення дисципліни. Берегово: ЗУІФР, 2017. 32 с.
24. Кондур О.С. Управління якістю освітніх систем в умовах глобалізації: теорія, методика організації, практика: монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2018. 488 с.
25. Кучай О., Андрусик П., Гончарук О., Сироєжко О. Розумні цифрові технології в освіті: навч. посіб. Київ: «ЦП «Компринт», 2023. 187 с.
26. Малезик П. М. Формування дослідницької компетентності в студентів педагогічних навчальних закладів. *Теорія і практика використання інформаційних технологій в навчальному процесі: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.*, 30-31 травня 2017 р. Київ, 2017. С. 39–41.
27. Мойсеєнко Р. М. Активізація пізнавальної діяльності майбутніх фахівців засобами активних методів навчання в умовах університетської освіти. *Наукові записки. Серія «Педагогічні науки»*. 2017. 159, 97–103.
28. Навчальний посібник з дисципліни «Педагогіка вищої школи». Уклад. А. В. Лисенко. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 102 с.
29. Нагаєв В. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Харків: «Стильна типографія», 2019. 267 с.
30. Науменко Н. В. Напрями вдосконалення методик викладання навчальних дисциплін магістрам освітніх, педагогічних наук. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2021. №2, 49-57.
31. Немченко С. Г., Крижко В. В., Шумілова І. Ф., Старокожко О. М., Голік О. Б. Педагогіка вищої школи: підруч. Бердянськ : БДПУ, 2020. 517 с.
32. Ніколаєнко С. М. Дослідницькі університети у системі освіти та науки України. *Вища шк.* 2014. № 8. С. 7–15.
33. Ніколаєнко С. М., Шинкарук В. Д., Рудень Д. М., Сопівник Р. В., Сопівник І. В., Петрів Г. В., Кушнір А. О., Мойсєєв В. В., Давидова О. П. Програма виховання студента: “Фахівець, громадянин, патріот”. К.: “Компринт”, 2016. 74 с.
34. Ніколаєнко С. М. Керівник закладу освіти (організаційно-педагогічні та правові основи управлінської діяльності) : підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : НУБіП України, 2019. 408 с.
35. Ніколаєнко С. М. Керівник навчального закладу: навч. посіб. Київ, НУБіП України, 2016. 172 с.
36. Освіта майбутнього: концепції, методи, підходи: колективна монографія / кол. авт. ; голов. ред. В. В. Любарець, О. В. Кендюхов, Н. В. Бахмат. Київ: Міленіум, 2020. 310 с.
37. Педагогіка вищої школи: збірник тестових завдань. Уклад. В. І. Кобаль. Мукачево: МДУ, 2016. 74 с.
38. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / О. І. Федоренко, В. О. Тюріна, С. П. Гіренко, С. М. Бойко, М. О. Котелюх, П. Д. Червоний, О. В. Медведєва; за заг. ред. О. І. Федоренко. Харків: ФОП Бровін О.В., 2020. 240 с.
39. Педагогіка та психологія вищої школи (Частина І. Педагогіка вищої школи): хрестоматія ; навч. посібн. Уклад. Світлана Володимирівна Виговська; Оксана Вікторівна Васюк. Київ: ЦП «Компринт», 2017. 797 с.
40. Силадій І. М. Глобалізація системи освіти: механізми демократичної модернізації: монографія. Ужгород: РІК –У. 2020. 376 с.

41. Силадій І., Маринець Н. Професійні компетенції педагога – менеджера в управлінні освітнім процесом. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип. 1. С. 148–154.
42. Сопівник Р. В., Сопівник І. В., Варивода Н. А. Лідерологія: навчальний посібник. К.: “Компринт”, 2018. 488 с.
43. Сопівник Р. В., Супрун Д. М., Григоренко Т. В., Сопівник І. В. Social leadership and team building: навч. посіб. Київ, 2023. 336 с.
44. Сопівник Р.В. Психологія маніпулятивних впливів К., «ЦП Компринт», 2023. 300 с.
45. Сопівник Р. В., Рахманіна А. С., Санченко О. В. Лідерологія: підруч. для студентів ун-в наук про життя з дисципліни «Лідерологія». Київ: «ЦП «Компринт», 2023. 520 с.
46. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни: навч. посіб. для підготовки докторів філософії. Уклад. І. О. Казак. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с.
47. Титова Н.М. Теоретико-методичні основи психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання: монографія. За ред. М. С. Корця. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 351 с.
48. Фурдуй С. Б. Компетентнісний підхід у вищій школі в Україні: розробка та впровадження ідей при підготовці фахівців соціономічної сфери. *Молодий вчений*. 2017. № 3. С. 485–489.
49. Avineri N. Research Methods for Language Teaching: Inquiry, Process, and Synthesis. London: Macmillan Education, 2017. 236 p. 14.
50. Döring N., Bortz J. Forschungsmethoden und Evaluation in den Sozial und Humanwissenschaften. Berlin, Heidelberg: Springer (Springer-Lehrbuch), 2016. 1051 s.
51. Catroux M. Méthodologie de la recherche en didactique des langues : guide pratique. Les étapes clés d'un travail de recherche. Pour un usage en autonomie. Ellipses. 2018. 168 p.

Інформаційні ресурси

1. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія: навч. посіб. 2014. 416 с. URL: <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>
2. Глобальні проблеми і виклики XXI століття в кн. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності. URL: <http://library.if.ua/book/121/8047.html>
3. Європа 2020: нова стратегія розвитку. URL: <https://www.fra.org.ua/uk/an/publikatsii/analitika/ievropa-2020-nova-strategiehiiia-rozvitku>
4. Історія сучасного світу. URL: <http://www.history.vn.ua/book/suchasnogo/4.html>
5. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях: навч. посіб. Харків, 2016. 260 с. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1086/3/Калашнікова%20Л.%20М.%20Жерновникова%20О.%20А.%20Педагогіка%20вищої%20школи%20у%20схемах%20і%20таблицях%20%20.pdf>
6. Кремень В. Г. Освіта, особистість і соціальний поступ. *Доповідь на VI Українсько-польському форумі «Освіта для сучасності»*. URL : <http://naps.gov.ua/press/releases/777/>
7. Луговий В. І. Національна рамка кваліфікацій, які пов'язані з вищою освітою: стан і труднощі розроблення. URL: <http://www.tempus.org.ua/uk/national-team-here/219-nacionalna-ramka-kvalifikacij.html>

8. Педагогіка вищої школи : збірник тестових завдань з дисципліни. Укладач В. І. Кобаль. Мукачево: МДУ, 2016. 74 с. URL: [123456789/740/1/Kobal%27%20V.M.%20NMV_zbirnyk%20testovykh%20zavdan%27.pdf](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0100-18#Text)
9. Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0100-18#Text>
10. Постанова «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
11. Стояненко І. В. Формування економіки знань як реальність та необхідність сьогодення. *Ефективна економіка*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/19.pdf
12. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс]: навч. посіб. для підготовки докторів філософії. Уклад.: І. О. Казак. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с. URL : https://cpsm.kpi.ua/Doc/pvsh_lek_phd.pdf
13. Щур М. (2020). Якою буде вища освіта після COVID-19? URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/vyshcha-osvita-pisliakoronavirusu/30655858.html>
14. UIS. (2018). SDG 4 Data Book: Global education indicators 2018. Montreal, UIS. URL : <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/sdg4-data-book-2018-en.pdf>.
15. EUROPE 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL : <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%25>